

Nr 609

Av herr **Alexanderson**, om ökad rättssäkerhet vid bestämmande av ersättning till följd av övergången till högertrafik.

Våren 1964 utfärdades kungörelsen den 10 april 1964 (nr 99) om ersättning av statsmedel för kostnader till följd av övergången till högertrafik. Kungörelsen reglerar närmare de villkor som skall gälla för erhållande av sådan ersättning och likaså det förfarande som skall tillämpas vid handläggningen av ärende rörande dylik ersättning samt anger de myndigheter som skall ha att besluta om ersättningen. Mycket avsevärda belopp har beräknats skola utgå till ersättningar av det slag som avses med kungörelsen. Sammanlagt har dessa belopp beräknats skola komma att uppgå till åtskilliga hundra miljoner kronor.

På villkoren för ersättnings erhållande skall jag icke närmare ingå i detta sammanhang. Däremot finns anledning att närmare uppehålla sig vid utformningen av det förfarande, som skall tillämpas i dessa ärenden, som i många fall måste bli av utomordentlig betydelse för den enskilde som drabbas av omläggningen. I många fall kan han för sin fortsatta verksamhet vara beroende av att erhålla gottgörelse för sina utlägg i samband med trafikomläggningen. En helt fristående instans måste därför ha beslutanderätt i dessa frågor.

Enligt kungörelsen är beslutanderätten i dessa ärenden lagd på statens högertrafikkommission (3 §) med besvärsrätt till Kungl. Maj:t i statsrådet (17 §). Statens högertrafikkommission är en administrativ myndighet, tillsatt och sammansatt för att besluta om alla de svåra frågor som uppkommer i samband med övergången till högertrafik. Dess verksamhet är sålunda i främsta rummet inriktad på att genomföra detta viktiga beslut och träffa alla i samband därmed stående administrativa avgöranden. Det kan knappast anses lämpligt att samma instans som sålunda omhänderhar administrationen av trafikomläggningen också skall utöva den rättskipande verksamhet som ligger i att bevilja ersättningar till dem, som blivit lidande på omläggningen och är berättigade till ersättning.

I andra likartade fall skall enligt svensk rättsordning uppkommande ersättningsfrågor avgöras av domstolar eller organ med starkt rättsligt inslag. Ersättningen vid expropriativa ingrepp bestämmes sålunda enligt expropriationslagstiftningen av särskilda expropriationsdomstolar. När enskild fiskerätt avskaffades i vissa vatten tillsattes särskilda fiskevärderingsnämnder, vilka kan betecknas såsom specialdomstolar, med uppgift

att bedöma ersättningsfrågorna. Då militära skador inträffar i samband med övningar, träder en särskild skaderegleringsnämnd med stark judiciellt inslag i funktion och reglerar ersättningsfrågorna.

Uppenbarligen borde på ifrågavarande område likartade former ha valts. Avgörandet i ersättningsfrågorna vid övergång till högertrafik borde tillkomma en särskild nämnd under ordförandeskap av domare med uteslutande uppgift att besluta i dessa ärenden. Om bevärsrätt över besluten anses böra införas, bör regeringsrätten vara slutinstans.

Denna anordning vad gäller beslutsfunktioner hindrar självfallet icke att, på sätt i kungörelsen närmare angives, den som räknar med att behöva göra större omläggningar, för vilka han vill kräva ersättning, har att till högertrafikkommissionen ingiva plan — jämte kostnadsberäkning — över de åtgärder han anser behöva utföras. Kommissionen har därpå att taga ställning till denna plan. Självfallet bör en godkänd plan vara utgångspunkt för beräkning av ersättning, men ersättningsnämnden måste i princip stå fri att efter sitt bedömande besluta om ersättning för de kostnader, som enligt 2 § kungörelsen är ersättningsgilla.

Då ersättningsärenden ännu icke torde ha inkommit till och avgjorts av kommissionen i någon större omfattning, är ännu ej för sent att rätta till här påtalade inadvartenser i den nuvarande ordningen och övergå till ett system, som bättre överensstämmer med vad som regelmässigt tillämpas i svensk rätt vid beräkning av ersättningar av denna art. Vid frågans behandling 1963 tog riksdagen icke heller ställning till det här upptagna särskilda organisationsproblemet.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av kungl. kungörelsen den 10 april 1964 (nr 99) om ersättning av statsmedel för kostnader till följd av övergången till högertrafik, att som beslutande organ i frågor om sådan ersättning insättes en särskild nämnd under ordförandeskap av domare; samt

att riksdagen för sin del måtte antaga sådan ändring av 2 § lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. att mål angående ersättning av statsmedel för kostnader till följd av övergång till högertrafik kommer att höra under regeringsrättens prövning och avgörande.

Stockholm den 17 januari 1965

Erik Alexanderson